

Riigikohtu põhiseaduslikkuse järelevalve 2010.–2015. aasta kohtulahendite täitmine

Käesolevas ülevaates on esitatud andmed Riigikohtu põhiseaduslikkuse järelevalve kohtulahendite täitmise kohta. Ülevaade hõlmab aastatel 2010–2015 tehtud põhiseaduslikkuse järelevalve kohtulahendeid, milles Riigikohus on tunnistanud põhiseadusvastaseks mõne seaduse sätte või õigusliku regulatsiooni puudumise. Vaatluse alt jäid välja kohtulahendid, milles hinnati täitevvõimu või kohaliku omavalitsuse määruste põhiseaduspärasust.

Aastatel 2010–2015 on Riigikohus tuvastanud seaduse sätte või õiguslõnga põhiseadusvastase kokku 106 kohtuasjas.¹ Enamik lahendeid on tehtud konkreetse normikontrolli menetluses. Madalama astme kohtud on menetluse algatanud 78 juhul. Riigikohtu üldkogu on kolleegiumi taotlusel asjassepuutuva normi põhiseaduslikkuse küsimuse lahendanud 19 kohtuasjas ja enda algatusel ühes kohtuasjas. Õiguskantsleri taotluse alusel on Riigikohus põhiseadusvastase tuvastanud kuues kohtuasjas ja kohaliku omavalitsuse volikogu taotluse alusel kahes kohtuasjas.

Eeltoodud andmete puhul tuleb arvestada riigilõivumäära käsitlevate lahendite suurt osakaalu aastatel 2011–2014. Riigikohus on ülevaate aluseks oleval ajavahemikul tuvastanud riigilõivumäära põhiseadusvastase kokku 61 otsuses. Kuivõrd nn riigilõivuasjades on Riigikohtul tulnud valdavalt hinnata lahendi tegemise ajaks kehtivuse kaotanud norme ja 01.07.2014 jõustunud seadusemuudatustega lahendati ka põhiseadusvastane olukord, kus riigilõivu suurus sõltus avalduse esitamise viisist, ei ole käesolevas ülevaates riigilõivumäära põhiseadusvastaseks tunnistavaid otsuseid eraldi välja toodud.² Erandina on ülevaates kajastatud Riigikohtu otsus kohtuasjas nr 3-2-1-62-10, kuivõrd see otsus puudutas lisaks ka menetlusabi andmist, ning otsus kohtuasjas nr 3-4-1-59-14, millega tunnistati õiguskantsleri taotluse alusel põhiseadusvastaseks praegu kehtiva riigilõivuseaduse riigilõivumäära ülempiiri puudutavad sätted.

Ülevaade hõlmab **kokku 47 Riigikohtu põhiseaduslikkuse järelevalve lahendit**.³ Andmed kohtulahendite täitmise kohta on kogutud peamiselt Riigi Teataja õigusaktide otsingu ja Riigikogu kodulehel oleva eelnõude otsingu kaudu.

Ülevaade on esitatud tabeli kujul. Riigikohtu lahendite täitmise hetkeseisust parema ülevaate saamiseks on lahendid täitmise vajadusest ja seadusandja tegevusest/tegevusetusest lähtudes jagatud järgmistesse kategooriatesse:

- I Riigikohtu lahendi täitmiseks ei ole vaja seadusandja sekkumist;
- II seadust on muudetud tulenevalt Riigikohtu lahendist;
- III Riigikohtu lahend on osaliselt täidetud;
- IV seaduse eelnõu on Riigikogu menetluses;
- V Riigikogu menetluses ei ole vastavat eelnõu;
- VI põhiseadusvastaseks on tunnistatud kehtivuse kaotanud norm.

¹ 2014. aasta lõpuks oli selliseid lahendeid 98. Neile lisandus 2015. aastal kaheksa lahendit, millest kaks on tehtud riigilõivuasjades.

² Vt Riigikohtu esimehe ettekanne Riigikogu kevadistungjärgul 05.06.2014. Lisa 2 „Riigikohtu põhiseaduslikkuse järelevalve 2010.–2013. aasta kohtulahendite täitmine”, tabel 2. Arvutivõrgus: <http://www.nc.ee/?id=63>

³ Kui sama lahendiga on põhiseadusvastaseks tunnistatud mitu normi või normi erinevad redaktsioonid ja lahendi täitmine vastab erinevatele kategooriatele, siis on see lahend välja toodud kõigi vastavate kategooriate all. Vt Riigikohtu üldkogu 26.06.2014 määrus kohtuasjas nr 3-2-1-153-13, mis kuulub kategooriatesse II (nr 29), V (nr 42) ja VI (nr 48).

I Riigikohtu lahendi täitmiseks ei ole vaja seadusandja sekkumist

Selles kategoorias on lahendid, kus põhiseadusvastase normi või selle tekstiosa kehtetuks tunnistamise tagajärjena ei ole vaja seadust muuta.

Näiteks on praktikas sellisel juhul kehtetuks tunnistatud säte või lauseosa seaduse tekstist välja jäetud ja lisatud viide Riigikohtu lahendile. Sellist lahendust võib lugeda lahendiga kooskõlas olevaks siis, kui seaduse teksti lahendi kohta märke tegemise ja kehtetu tekstiosa väljajätmisega on saavutatud piisavalt õiguselge olukord seaduse rakendamiseks. Samuti ei eelda lahend seadusandja tegevust juhul, kui näiteks nn üleminekuregulatsiooni puudusi on võimalik tagantjärele ületada Riigikohtu otsusele tuginedes.

II Seadust on muudetud tulenevalt Riigikohtu lahendist

Sellesse kategooriasse on koondatud lahendid, mille täitmiseks on Riigikogu teinud seaduses vajalikud muudatused. Enamasti on sellisel juhul eelnõu seletuskirjas Riigikohtu lahendile viidatud ja muudatusi vastavalt põhjendatud.

Eelmisest ettekandest möödunud aasta jooksul on siia lisandunud kaks lahendit: Riigikohtu põhiseaduslikkuse järelevalve kolleegiumi 5.03.2015 otsus kohtuasjas nr 3-4-1-49-14 (toetusstreigist etteteatamise tähtaeg) ja Riigikohtu üldkogu 22.04.2014 otsus kohtuasjas nr 3-3-1-51-13 (Töötukassa kaalutusõiguse puudumine tagasinõude esitamisel).

III Riigikohtu lahend on osaliselt täidetud

Selles kategoorias on lahend, mille täidetuks lugemisel on erinevad osapooled eri meelt. Kuivõrd seni tehtud muudatused ei taga Riigikohtu üldkogu otsusega taotletud õiguselgust, siis ei saa lahendit täidetuks lugeda.

IV Seaduse eelnõu on Riigikogu menetluses

Sellesse kategooriasse kuuluvad lahendid, mille täitmiseks ettevalmistatud muudatusi sisaldav eelnõu on Riigikogu menetluses.

Ülevaate koostamise ajal on Riigikogu menetluses üks Riigikohtu põhiseaduslikkuse järelevalve lahendi täitmisele suunatud eelnõu - erakooliseaduse, noorsootöö seaduse ning põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse muutmise seaduse eelnõu (142 SE).

V Riigikogu menetluses ei ole vastavat eelnõu

Siia kuuluvad lahendid, mis eeldavad seadusandja tegutsemist, kuid mille täitmiseks ei ole seadusandja veel vastavat eelnõu menetlema asunud.

Ülevaate koostamise ajal on selliseid lahendeid **kokku 12** - eelmisel aastal selles kategoorias olnud lahenditest on tänaseni täitmata üheksa lahendit ja 2015. aastal tehtud lahenditest kolm lahendit.

VI Põhiseadusvastaseks on tunnistatud kehtivuse kaotanud normid

Siia kuuluvad juhtumid, kus Riigikohus on tuvastanud õigusnormi põhiseadusvastasuse ajal, kui see norm enam ei kehtinud.

Tabel on koostatud **31.05.2016** seisuga. Tabelis seadusandja tegevuse kohta kajastatu ei kujuta endast seisukohavõttu selles märgitud õigustloova akti põhiseaduspärasuse kohta.

Jrk nr	Kuupäev	Kohtuasja nr ja märksõnad	Lahendi resolutsioon	Seadusandja tegevus
I	RIIGIKOHTU LAHENDI TÄITMISEKS EI OLE VAJA SEADUSANDJA SEKKUMIST			7 lahendit
1	31.05.2011	3-3-1-85-10 (LKS, looduskaitse alla võtmine VV määrusega)	Tunnistada looduskaitseaduse § 10 lõike 1 tekstiosa "määrusega" põhiseadusega vastuolus olevaks ja kehtetuks.	Otsuse täitmiseks piisas kehtetu tekstiosa seaduse tekstist väljajätmisest. 1.05.2013 jõustus LKS muutmise seadus, millega jäeti ka teistest analoogsetest sätetest välja sõna „määrus“.
2	7.06.2011	3-4-1-12-10 (ravikindlustuse seadus, haigushüvitise saamise piirangud)	Tunnistada ravikindlustuse seaduse § 57 lõike 6 tekstiosa „ja vähemalt 65-aastaselt kindlustatud isikul“ põhiseadusega vastuolus olevaks ja kehtetuks.	Otsuse täitmiseks piisas kehtetu tekstiosa seaduse tekstist väljajätmisest.
3	21.06.2011	3-4-1-16-10 (KarS, karistusjärgne kinnipidamine)	Tunnistada karistusseadustiku § 87 ² lg 2 põhiseadusega vastuolus olevaks ja kehtetuks.	Otsuse täitmiseks piisas kehtetu sätte seaduse tekstist väljajätmisest. Riigikogus 20.06.2013 vastu võetud ja 15.07.2013 jõustunud karistusseadustiku muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seadusega tunnistati karistusjärgset kinnipidamist reguleerinud KarS §-d 87 ² ja 87 ³ kehtetuks.
4	22.11.2011	3-3-1-33-11 (HKMS, menetlusabi)	Tunnistada põhiseadusega vastuolus olevaks ja kehtetuks halduskohtumenetluse seadustiku § 91 lõike 1 teine lause osas, milles see ei võimalda apellatsioonimenetluses vabastada täielikult või osaliselt riigilõivu tasumisest äriühingut, mis ei vasta selles sättes märgitud kriteeriumitele.	Otsuse täitmise vajadust ei tekkinud. 27.01.2011 oli vastu võetud uus HKMS, mis jõustus 1.01.2012.
5	26.06.2014	3-4-1-1-14 (KS, kohtunike pension)	Tunnistada põhiseaduse vastaseks ja kehtetuks kohtute seaduse § 132 ⁷ lõige 2 ja Eesti keskmise palgaga seotud ametipalkade maksmise ajutise korralduse seaduse § 3 punktiga 2 kohtute seaduse § 82 kehtetuks tunnistamine osas, milles need ei võimaldanud ümber arvutada kohtunike vanaduspensione lähtuvalt kohtunike ametipalkadest 1. juulil 2013.	Kohtunike pensionide ümberarvutamine ja tagantjärele suurema pensioni maksmine oli võimalik tulenevalt Riigikohtu otsusest.
6	6.01.2015	3-4-1-18-14 (PPVS, politseinike pension)	Tunnistada põhiseaduse vastaseks ja kehtetuks politsei ja piirivalve seaduse § 106 lg 1 osas ja politsei ja piirivalve seaduse muutmise seaduse § 1 punkt 4 osas, milles need ei võimaldanud politseinikele, kes pensioneerusid perioodil 1. jaanuar 2010 kuni	Ajavahemikul 01.01.2010 - 31.12.2012 pensionile jäänud politseinike pensioni ümberarvutamine ja tagantjärele suurema pensioni maksmine oli võimalik tulenevalt Riigikohtu otsusest.

			31. detsember 2012, määratud vanaduspensione tõsta lähtuvalt sarnast tööd tegevate politseinike ametipalkadest 1. jaanuaril 2013.	
7	22.10.2015	3-4-1-21-15 (KS, kohtuniku pereliikme toitjakaotuspension)	Tunnistada põhiseaduse vastaseks ja kehtetuks kohtute seaduse § 132 ⁵ osas, milles see ei võimalda määrata kohtuniku perekonnaliikme toitjakaotuspensionile, kui kohtuniku-pensionile jäänud isik suri või sureb pärast 30. juunit 2013.	KS § 132 ⁵ koostoimes Riigikohtu otsusega annab õiguse kohtuniku perekonnaliikme toitjakaotus-pensionile määramisele ka nendele kohtuniku ametipensionile jäänud isikute RPKS §-s 20 nimetatud perekonnaliikmele, kelle toitja suri või sureb pärast 30. juunit 2013 (RKPJKo 3-4-1-21-15, p 72).
II	SEADUST ON MUUDETUD TULENEVALT RIIGIKOHTU LAHENDIST			24 lahendit
8	18.06.2010	3-4-1-5-10 (KrMS, käskmenetluse regulatsioon)	Tunnistada käskmenetluse regulatsioon põhiseadusega vastuolus olevaks osas, milles see ei taga tõhusalt kaitseõigust.	Kriminaalmenetluse seadustiku muutmise ja sellega seondult teiste seaduste muutmise seadus (599 SE) võeti vastu 27.01.2011. Seadus jõustus 01.09.2011.
9	22.03.2011	3-3-1-85-09 (RVastS, kohtueelse kriminaalmenetlusega tekitatud kahju hüvitamine)	Tunnistada riigivastutuse seadus põhiseadusega vastuolus olevaks osas, mis ei näe ette ebamõistlikult pika kohtueelse kriminaalmenetlusega tekitatud mittevahalise kahju hüvitamist.	Süüteo menetluses tekitatud kahju hüvitamise seadus võeti vastu 05.11.2014. Seadus jõustus 01.05.2015.
10	2.06.2011	3-4-1-3-11 (AVVKHS, alusetult vabaduse võtmisega tekitatud kahju hüvitamine)	Tunnistada riigi poolt isikule alusetult vabaduse võtmisega tekitatud kahju hüvitamise seaduse § 1 lõige 1 põhiseadusega vastuolus olevaks osas, milles see välistab kahju hüvitamise, kui kriminaalmenetlus on lõpetatud KrMS § 199 lõike 1 punkti 2 alusel kohtuliku arutamise ajal.	Süüteo menetluses tekitatud kahju hüvitamise seadus võeti vastu 05.11.2014. Seadus jõustus 01.05.2015.
11	30.08.2011	3-3-1-15-10 (riigivastutus, kriminaalmenetluses õiguspäraselt tekitatud kahju hüvitamine)	Tunnistada kohtueelses kriminaalmenetluses ametikohalt kõrvaldamisega õiguspäraselt tekitatud varalise kahju õiglases ulatuses hüvitamise regulatsiooni puudumine põhiseadusega vastuolus olevaks.	Süüteo menetluses tekitatud kahju hüvitamise seadus võeti vastu 05.11.2014. Seadus jõustus 01.05.2015.
12	31.08.2011	3-3-1-35-10 (riigivastutus, kriminaalmenetluses õigusvastaselt tekitatud kahju hüvitamine)	Tunnistada kohtueelses kriminaalmenetluses ametikohalt kõrvaldamisega õigusvastaselt tekitatud varalise kahju hüvitamise regulatsiooni puudumine põhiseadusega vastuolus olevaks.	Süüteo menetluses tekitatud kahju hüvitamise seadus võeti vastu 05.11.2014. Seadus jõustus 01.05.2015.

13	10.11.2011	3-3-1-28-11 (HKMS, kaabeõigus II kohtuastmes)	Tunnistada HKMS § 30 lõike 2 punkt 2 koostoimes HKMS § 74 ¹ lõikega 1 vastuolus olevaks PS § 24 lõikega 5 ja kehtetuks osas, milles need sätted ei võimalda isikul, kelle vara suhtes andis MKS § 136 ¹ alusel MKS § 130 lõikes 1 nimetatud täitetoimingute tegemiseks esimest korda loa ringkonnakohus, esitada loa andmise määruse peale määruskaebust Riigikohtule.	Alates 01.01.2012 kehtib uus HKMS. Maksukorralduse seaduse ja teiste seaduste muutmise seadus (106 SE) võeti vastu 23.11.2011, jõustus 01.01.2012. Selle seadusega kehtestatud MKS § 136 ¹ lg 4 lahendas olukorra osaliselt. Sätet muudeti maksukorralduse seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seadusega (507 SE), mis võeti vastu 21.01.2014 ja jõustus 01.02.2014.
14	22.11.2011	3-4-1-18-11 (HKMS, kaabeõigus I kohtuastmes)	Tunnistada HKMS § 30 lõike 2 punkt 2 koostoimes HKMS § 47 ¹ lõikega 1 vastuolus olevaks PS § 24 lõikega 5 ja kehtetuks osas, milles need sätted ei võimalda isikul, kelle vara suhtes andis MKS § 136 ¹ alusel MKS § 130 lõikes 1 nimetatud täitetoimingute tegemiseks loa halduskohus, esitada loa andmise määruse peale määruskaebust ringkonnakohtule.	Alates 01.01.2012 kehtib uus HKMS. Maksukorralduse seaduse ja teiste seaduste muutmise seadus (106 SE) võeti vastu 23.11.2011, jõustus 01.01.2012. Selle seadusega kehtestatud MKS § 136 ¹ lg 4 lahendas olukorra osaliselt. Sätet muudeti maksukorralduse seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seadusega (507 SE), mis võeti vastu 21.01.2014 ja jõustus 01.02.2014.
15	31.01.2012	3-4-1-24-11 (vedelkütuse seadus, tegutsemisaja nõue)	1. Tunnistada vedelkütuse seaduse § 36 lõige 5 põhiseadusega vastuolus olevaks ja kehtetuks osas, milles see kohaldub tarbimisse lubatud kütuse müüjate suhtes, kes olid 1. aprillil 2011 registreeritud majandustegevuse registris kütuse müüjana ning olid kütuseturul tegutsenud vähem kui kolm aastat. 2. Tunnistada vedelkütuse seaduse § 4 ² lõike 5 punkti 1 tekstiosa „ning vähemalt kolmeaastane kogemus kütuse käitlemise valdkonnas“ põhiseadusega vastuolus olevaks ja kehtetuks.	Vedelkütuse seaduse muutmise seadus (228SE) võeti vastu 07.06.2012. Seadus jõustus 07.07.2012.
16	27.03.2012	3-4-1-1-12 (KVS, äriühingute juht- või järelevalve-organitesse kuulumise keeld)	Tunnistada korruptsioonivastase seaduse § 19 lõige 2 punkt 2 põhiseadusega vastuolus olevaks ja kehtetuks.	Uus korruptsioonivastane seadus jõustus 01.04.2013. Ametniku tegevuspiirangud on sätestatud samal päeval jõustunud uues avaliku teenistuse seaduses. Ametnike erikategooriaid puudutavad tegevuspiirangud sisalduvad tegevust ja staatust reguleerivates seadustes (nt VVS, KOKS, ProKS).

17	10.04.2012	3-1-2-2-11 (KrMS, teistmisaluse puudumine)	Tunnistada kriminaalmenetluse seadustiku § 366 põhiseadusega vastuolus olevaks osas, milles see ei näe teistmisalusena ette üldmenetluses tehtud kohtuotsuse jõustumist, millega tuvastatakse kuriteosündmuse puudumine, kui teistetavas kriminaal-asjas on üldmenetluses tehtud kohtuotsusega mõistetud isikule selles kuriteosündmuses osalemise eest karistuseks vangistus.	Kriminaalmenetluse seadustiku ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seadus (578 SE) võeti vastu 12.06.2014. Seadus jõustus 01.07.2014.
18	3.07.2012	3-1-1-18-12 (KrMS, kaebeõigus tingimisi vangistuse täitmisele pööramise korral)	Tunnistada kriminaalmenetluse seadustiku § 385 p 26 põhiseadusvastaseks ja kehtetuks osas, milles see ei võimalda esitada määruskaebust maakohu täitmiskohtuniku poolt kriminaalmenetluse seadustiku § 427 lg 2 alusel tehtud määruse peale, millega pööratakse tingimisi kohaldamata jäetud vangistus karistusseadustiku § 74 lg 4 alusel täitmisele.	Kriminaalmenetluse seadustiku ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seadus (578 SE) võeti vastu 12.06.2014. Seadus jõustus 01.07.2014.
19	13.11.2012	3-1-1-45-12 (KrMS, kaebeõigus karistuse kandmata osa täitmisele pööramise korral)	Tunnistada kriminaalmenetluse seadustiku § 385 p 26 põhiseadusvastaseks ja kehtetuks osas, milles see ei võimalda esitada määruskaebust maakohu täitmiskohtuniku poolt kriminaalmenetluse seadustiku § 427 lg 2 alusel tehtud määruse peale, millega pööratakse tingimisi enne tähtaega vangistusest vabastatu karistuse kandmata osa karistusseadustiku § 76 lg 5 alusel täitmisele.	Kriminaalmenetluse seadustiku ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seadus (578 SE) võeti vastu 12.06.2014. Seadus jõustus 01.07.2014.
20	11.12.2012	3-4-1-20-12 (KrMS, alaealise kaebeõigus)	Tunnistada kriminaalmenetluse seadustiku § 407 põhiseadusvastaseks ja kehtetuks osas, milles see välistab alaealise õiguse esitada kaebus määruse peale, millega kohus annab loa paigutada alaealine kasvatus eritingimusi vajavate õpilaste kooli.	Kriminaalmenetluse seadustiku ja teiste seaduste muutmise seadus (770 SE) võeti vastu 18.02.2015. Seadus jõustus 29.03.2015.
21	9.04.2013	3-3-1-82-12 (maksukorralduse seadus, kaebeõigus)	Tunnistada MKS § 136 ¹ lg 4 vastuolus olevaks PS § 24 lg-ga 5 ja kehtetuks osas, milles see säte ei võimalda isikul, kelle vara suhtes andis MKS § 136 ¹ alusel MKS § 130 lg-s 1 nimetatud täitetoimingu tegemiseks esimest korda loa ringkonnakohus, esitada loa andmise määruse peale määruskaebust Riigikohtule.	Maksukorralduse seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seadus (507 SE) võeti vastu 21.01.2014. Seadus jõustus 01.02.2014.

22	30.04.2013	3-1-1-5-13 (KrMS, kaebeõigus vangistuse täitmisele pööramise korral)	Tunnistada põhiseadusvastaseks ja kehtetuks kriminaalmenetluse seadustiku § 385 p 26 osas, milles see ei võimalda esitada määruskaebust maakohtu täitmiskohtuniku kriminaalmenetluse seadustiku § 428 lg 2 alusel tehtud määruse peale, millega pööratakse karistusseadustiku § 69 lg 6 järgi täitmisele üldkasuliku tööga asendatud vangistus.	Kriminaalmenetluse seadustiku ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seadus (578 SE) võeti vastu 12.06.2014. Seadus jõustus 01.07.2014.
23	10.05.2013	3-4-1-1-13 (KrMS, kaebeõigus vangistuse täitmisele pööramise korral)	Tunnistada, et kriminaalmenetluse seadustiku § 385 p 26 oli Tallinna Ringkonnakohtu 7. jaanuari 2013. a määruse tegemise ajal põhiseadusega vastuolus osas, milles ei võimaldanud esitada määruskaebust maakohtu täitmiskohtuniku kriminaalmenetluse seadustiku § 428 lg 2 alusel tehtud määruse peale, millega pööratakse karistusseadustiku § 69 lg 6 järgi täitmisele üldkasuliku tööga asendatud vangistus.	Kriminaalmenetluse seadustiku ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seadus (578 SE) võeti vastu 12.06.2014. Seadus jõustus 01.07.2014.
24	14.05.2013	3-4-1-7-13 (vanemahüvitise seadus, hüvitise vähendamine)	Tunnistada põhiseaduse vastaseks ja kehtetuks vanemahüvitise seaduse § 3 lg 7 esimene lause osas, mille alusel vähendatakse isiku saadavat vanemahüvitist sedavõrd, et tema kogusissetulek kujuneb väiksemaks kui talle algselt määratud vanemahüvitis.	Vanemahüvitise seaduse muutmise seadus (470 SE) võeti vastu 21.11.2013. Seadus jõustus 01.01.2014.
25	9.12.2013 (jõustus 09.06.2014)	3-4-1-2-13 (ravimiseadus, apteekide asutamispirangud)	1. Tunnistada ravimiseaduse § 42 ¹ lõiked 1–3 põhiseaduse vastaseks ja kehtetuks. 2. Lükata käesoleva otsuse jõustumine edasi kuue kuu võrra.	Ravimiseaduse ja tervishoiuteenuste korraldamise seaduse muutmise seadus (615 SE) võeti vastu 21.05.2014. Seadus jõustus 09.06.2014. Sellele järgnes õiguskantsleri 03.07.2014 taotluse alusel uus põhiseaduslikkuse järelevalve asi (vt RKÜKo 22.12.2014, 3-4-1-30-14, tabelis nr 30). Riigikogu algatas 19.11.2014 ravimiseaduse muutmise seaduse eelnõu (782 SE). Seadus võeti vastu 18.02.2015 ja jõustus 20.03.2015.
26	4.02.2014	3-4-1-29-13 (KS ja TsMS, kohtujuristi pädevus)	Tunnistada kohtute seaduse § 125 ¹ lõige 2 ja tsiviilkohtumenetluse seadustiku § 174 lõige 8 osas, mille kohaselt võib tsiviilkohtumenetluses menetluskulud kindlaks määrata kohtujurist, põhiseadusega vastuolus olevaks ja kehtetuks.	Tsiviilkohtumenetluse seadustiku muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seadus (545 SE) võeti vastu 07.05.2014. TsMS § 174 uus redaktsioon jõustus 01.01.2015. Muudatuste kohaselt määrab menetluskulud kindlaks kohtunik.

27	20.03.2014 (jõustus 20.09.2014)	3-4-1-42-13 (KrMSRS, jälitustoimingust teavitamata jätmine)	1. Tunnistada kriminaalmenetluse seadustiku rakendamise seaduse § 25 ¹ lg 2 põhiseaduse vastaseks ja kehtetuks osas, milles see ei näe ette tõhusat kontrollisüsteemi enne 1. jaanuari 2013 lõppenud jälitusloa alusel tehtud jälitustoimingust teavitamata jätmise jätkuva põhjendatuse üle. 2. Lükata käesoleva otsuse jõustumine edasi kuue kuu võrra.	Kriminaalmenetluse seadustiku rakendamise seaduse muutmise seadus (776 SE) võeti vastu 18.02.2015. Seadus jõustus 16.03.2015.
28	22.04.2014	3-3-1-51-13 (TTTS § 41 lg 1, kaalutusõiguse puudumine tagasinõude esitamisel)	Tunnistada põhiseaduse vastaseks ja kehtetuks tööturuteenuste ja -toetuste seaduse § 41 lg 1 osas, milles see ei näe Eesti Töötukassale ette tööturutoetuse või -teenuse saamist mõjutavatest asjaoludest teatamata jätmise korral tagasinõude esitamisel kaalutusõigust.	Sotsiaalseadustiku üldosa seadus (93 SE) võeti vastu 09.12.2015. Seadus jõustus 01.01.2016.
29	26.06.2014	3-2-1-153-13 (TsMS, kohtunikuabi pädevus)	1. Tunnistada tsiviilkohtumenetluse seadustiku § 174 lg 8, mille kohaselt võib tsiviilkohtumenetluses menetluskulud kindlaks määrata kohtunikuabi, põhiseadusega vastuolus olevaks ja kehtetuks. 2. ja 3. [...] Vt kategooria VI, nr 48. 4. ja 5. [...] Vt kategooria V, nr 42.	Tsiviilkohtumenetluse seadustiku muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seadus (545 SE) võeti vastu 07.05.2014. TsMS § 174 uus redaktsioon jõustus 01.01.2015. Muudatuste kohaselt määrab menetluskulud kindlaks kohtunik.
30	22.12.2014	3-4-1-30-14 (ravimiseadus, apteegipiirangud 2)	Tunnistada ravimiseaduse § 116 ⁵ lõiked 1–6 põhiseaduse vastaseks ja kehtetuks.	Riigikogu algatas 19.11.2014 ravimiseaduse muutmise seaduse eelnõu (782 SE). Seadus võeti vastu 18.02.2015 ja jõustus 20.03.2015.
31	5.03.2015 (jõustus 05.07.2015)	3-4-1-49-14 (KTTLS, toetusstreigist etteteatamise tähtaeg)	1. Tunnistada põhiseaduse vastaseks ja kehtetuks kollektiivse töötüli lahendamise seaduse § 18 lõige 3 osas, millega on määratud toetusstreigist etteteatamise tähtajaks kolm päeva. 2. Lükata käesoleva otsuse jõustumine edasi nelja kuu võrra.	Kollektiivse töötüli lahendamise seaduse muutmise seadus (52 SE) võeti vastu 23.09.2015. Seadus jõustus 26.10.2015.
III	RIIGIKOHTU LAHEND ON TÄIDETUD OSALISELT			1 lahend
32	16.03.2010	3-4-1-8-09 (KOVide rahastamine, riiklikud kohustused)	Tunnistada põhiseadusega vastuolus olevaks selliste õigustloovate aktide andmata jätmine, mis: 1. sätestaksid, millised seadusega kohaliku omavalitsuse üksustele pandud kohustused on omavalitsuslikud ja millised riiklikud; 2. eristaksid kohaliku omavalitsuse üksustele kohaliku elu küsimuste otsustamiseks ja korraldamiseks ette nähtud raha riiklike kohustuste täitmiseks mõeldud rahast ning näeksid ette kohaliku omavalitsuse üksustele seadusega pandud riiklike kohustuste rahastamise riigieelarvest.	Alates 2011. aasta riigieelarve seaduse eelnõu menetlemisest on püütud eristada kohaliku omavalitsuse üksuste poolt täidetavaid riiklikke ülesandeid, et tagada nende rahastamiseks vajalikud vahendid riigieelarves ning eristada need muudest eraldistest. Riigikohtu otsusele on tuginetud uue riigieelarve seaduse (513 SE) väljatöötamisel. Seadus võeti vastu 19.02.2014 ja jõustus 23.03.2014, riikliku ülesande kulude katmist puudutavad sätted jõustuvad 01.01.2017.

IV		SEADUSE EELNÕU ON RIIGIKOGU MENETLUSES		1 lahend
33	28.10.2014	3-4-1-26-14 (erakoolide rahastamine)	Tunnistada põhiseadusega vastuolus olevaks selliste õigustloovate aktide andmata jätmise, mis sätestaksid kohaliku omavalitsuse üksustele erakooliseaduse §-ga 22 ² pandud kohustuste rahastamise riigieelarvest.	Riigikogu menetluses on erakooliseaduse, noorsootöö seaduse ning põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse muutmise seaduse eelnõu (142 SE).
V		RIIGIKOGU MENETLUSES EI OLE VASTAVAT EELNÕU		12 lahendit
34	14.12.2010	3-4-1-10-10 (relvaseadus, kaalutusõiguse ulatus relvaloa kehtetuks tunnistamisel)	Tunnistada relvaseaduse § 43 lõike 3 punkt 2 koostoimes § 36 lõike 1 punktiga 6 põhiseadusega vastuolus olevaks ja kehtetuks osas, milles see ei võimalda soetamisloa või relvaloa kehtetuks tunnistamisel arvestada kriminaalkorras karistatu isikut ja tema toimepandud tegu.	Riigikogu võttis 07.10.2014 menetlusse Vabariigi Valitsuse algatatud relvaseaduse muutmise ja sellega seondult teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (736 SE). Õiguskomisjoni ettepanekul jäeti enne eelnõu teist lugemist Riigikohtu lahendi täitmiseks ettenähtud muudatused eelnõust välja.
35	12.04.2011	3-2-1-62-10 (TsMS, menetlusabi)	1. [...] 2. Tunnistada põhiseadusega vastuolus olevaks ja kehtetuks tsiviilkohtumenetluse seadustiku § 183 lg 1 esimene lause osas, milles see välistab tsiviilkohtumenetluses menetlusabi andmise selles sättes märgitud kriteeriumitele mittevastavale Eesti eraõiguslikule juriidilisele isikule apellatsioonkaebuselt riigilõivu tasumisest täielikult või osaliselt vabastamiseks.	Riigikogu ei ole muudatusi algatanud.
36	14.04.2011	3-2-1-60-10 (TsMS, menetlusabi)	Tunnistada tsiviilkohtumenetluse seadustiku § 182 lõike 2 punkt 3 põhiseadusega vastuolus olevaks ja kehtetuks osas, milles see välistab apellatsioonkaebuselt riigilõivu tasumisest täielikult või osaliselt vabastamiseks menetlusabi andmise füüsilisele isikule, kui menetlus on seotud menetlusabi taotleja majandus- või kutsetegevusega ega puuduta tema majandus- või kutsetegevusega mitteseotud õigusi.	Riigikogu ei ole muudatusi algatanud.
37	26.04.2011	3-4-1-2-11 (relvaseadus, kaalutusõiguse ulatus relvaloa andmisel)	Relvaseaduse § 36 lõike 1 punkt 8 tunnistada põhiseaduse § 19 lõikega 1 vastuolus olevaks ja kehtetuks osas, milles see ei võimalda relvaloa andmisel arvestada kahtlustatava või süüdistatava isikuga ja kahtlustuse või süüdistuse sisuks olevate asjaoludega.	Riigikogu võttis 07.10.2014 menetlusse Vabariigi Valitsuse algatatud relvaseaduse muutmise ja sellega seondult teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (736 SE). Õiguskomisjoni ettepanekul jäeti enne eelnõu teist lugemist Riigikohtu lahendi täitmiseks ettenähtud muudatused eelnõust välja.

38	1.11.2011	3-4-1-19-11 (TsMS, menetlusabi)	Tunnistada tsiviilkohtumenetluse seadustiku § 182 lõike 2 punkt 3 põhiseadusega vastuolus olevaks ja kehtetuks osas, milles see välistab kohtusse pöördumisel riigilõivu tasumisest täielikult või osaliselt vabastamiseks menetlusabi andmise füüsilisele isikule, kui menetlus on seotud menetlusabi taotleja majandus- või kutsetegevusega ega puuduta tema majandus- või kutsetegevusega mitteseotud õigusi.	Riigikogu ei ole muudatusi algatanud.
39	17.04.2012	3-4-1-25-11 (AÕS ja AÕSRS, tasu tehnovõrkude ja -rajatiste talumise eest)	Tunnistada AÕSRS § 15 ⁴ lõiked 2-4 ja AÕS § 158 ² lõike 1 esimese lause osa „asjaõiguseaduse rakendamise seaduse §-s 15 ⁴ kehtestatud suuruses“ põhiseadusega vastuolus olevaks ning alates käesoleva otsuse jõustumisest kehtetuks.	Riigikogu ei ole muudatusi algatanud.
40	6.07.2012	3-4-1-3-12 (osaühingu osade kustutamine väärtpaberite keskregistrist)	Tunnistada põhiseadusega vastuolus olevaks ja kehtetuks Eesti väärtpaberite keskregistri seaduse § 18 lg 2 osas, milles see ei sisalda õiguslikku alust osaühingu osade Eesti väärtpaberite keskregistrist kustutamiseks osanike otsuse alusel, kui see ei ole seotud äriühingu ümberkujundamisega ja kui osaühingu osad ei ole panditud.	Riigikogu ei ole muudatusi algatanud.
41	23.05.2013	3-4-1-12-13 (relvaseadus, kaalutusõiguse ulatus relvaloa vahetamisel)	Tunnistada relvaseaduse § 41 lõige 9 koostoimes sama seaduse § 36 lõike 1 punktiga 6 põhiseadusega vastuolus olevaks ja kehtetuks osas, milles see ei võimalda relvaloa või relvakandmisloa vahetamisel arvestada kriminaalkorras karistatu isikut ja tema toimepandud tegu.	Riigikogu võttis 07.10.2014 menetlusse Vabariigi Valitsuse algatatud relvaseaduse muutmise ja sellega seondult teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (736 SE). Õiguskomisjoni ettepanekul jäeti enne eelnõu teist lugemist Riigikohtu lahendi täitmiseks ettenähtud muudatused eelnõust välja.
42	26.06.2014	3-2-1-153-13 (TsMS ja VV määrus, õigusabikulude piirmäärade kehtestamise pädevus)	1. [...] Vt kategooria II, nr 29. 2. ja 3. [...] Vt kategooria VI, nr 48. 4. Tunnistada tsiviilkohtumenetluse seadustiku § 175 lg 4 põhiseaduse vastaseks ja kehtetuks. 5. Tunnistada Vabariigi Valitsuse 4. septembri 2008. a määrus nr 137 „Lepingulise esindaja kulude teistelt menetlusosalistelt sissenõudmise piirmäärad“ põhiseaduse vastaseks ja kehtetuks.	Riigikogu ei ole muudatusi algatanud.
43	27.02.2015	3-4-1-54-14 (KAS, krediidasutuse juhi tagasikutsumine kohtu kaudu)	Tunnistada krediidasutuste seaduse § 50 lg 2 põhiseaduse vastaseks ja kehtetuks.	Riigikogu ei ole muudatusi algatanud.

44	26.05.2015	3-4-1-59-14 (RLS, riigilõivumäära ülempiir)	1. Rahuldada osaliselt õiguskantsleri 22. detsembri 2014. a taotlus. 2. Tunnistada riigilõivuseaduse § 57 lg-d 1 ja 15 koostoimes lisaga 1 (1. juulist 2014 kuni 31. detsembrini 2014 kehtinud redaktsioonis) ning riigilõivuseaduse (RT I, 30.12.2014, 1) § 59 lg-d 1 ja 15 koostoimes lisaga 1 põhiseadusega vastuolus olevaks ning kehtetuks osas, milles tsiviilasja hinna puhul üle 500 000 euro tasutakse riigilõivu kuni 10 500 eurot. 3. Tsiviilasja hinna puhul üle 500 000 euro tasutakse riigilõivu 3400 eurot.	Riigikogu ei ole muudatusi algatanud.
45	23.09.2015	3-4-1-13-15 (KarS § 141 lg 2 sanktsiooni alammäär)	Tunnistada karistusseadustiku § 141 lg 2 sanktsioon põhiseadusega vastuolus olevaks ja kehtetuks osas, milles see näeb noorema kui kümneaastase lapse suhtes sugulise iseloomuga teo vägivaldlasta toimepanemise eest karistuse alammäärana ette vangistuse 6 aastat.	Riigikogu ei ole muudatusi algatanud.
VI	PÕHISEADUSVASTASEKS ON TUNNISTATUD KEHTIVUSE KAOTANUD NORM			4 lahendit
46	12.10.2011	3-4-1-15-11 (liiklusseadus ja VV määrus, sõiduki teisaldamis- ja hoiukulud)	Tunnistada põhiseadusega vastuolus olnuks kuni 30. juunini 2011 kehtinud liiklusseaduse § 20 ² lõike 7 esimene lause. 2. Tunnistada põhiseadusega vastuolus olnuks kuni 30. juunini 2011 kehtinud Vabariigi Valitsuse 27. augusti 2002. aasta määrus nr 279 „Sõiduki lähimasse valvega hoiukohta või politseiasutusse toimetamise ning seal hoidmise ja valvamise kulude hüvitamise kord ja määrad“.	Otsuse tegemise ajal kehtis uus liiklusseadus, mille vastavale sättele Riigikohus ka viitas. Uus liiklusseadus jõustus 01.07.2011.
47	3.07.2012	3-3-1-44-11 (välismaalaste seadus, kaalutusõiguse puudumine)	Tunnistada kuni 1. oktoobrini 2010 kehtinud välismaalaste seaduse § 12 ³ lg 5 koostoimes sama seaduse § 12 lg 9 p-ga 4 põhiseadusvastaseks osas, milles need keelasid ilma kaalutusõigusega anda tähtajalise elamisloa välismaalaste seaduse § 12 ³ lg 1 p-s 3 sätestatud alusel.	01.10.2010 jõustus välismaalaste seaduse uus terviktekst.
48	26.06.2014	3-2-1-153-13 (TsMS ja VV määrus, õigusabikulude piirmäärade kehtestamise pädevus)	1. [...] Vt <i>kategooria II, nr 29</i> . 2. Tunnistada, et tsiviilkohtumenetluse seadustiku § 175 lg 3 alates 1. jaanuarist 2006 kuni 31. detsembrini 2008 kehtinud redaktsioon oli põhiseadusega vastuolus. 3. Tunnistada, et Vabariigi Valitsuse 15. detsembri 2005. a määrus nr 306 "Lepingulise esindaja ja nõustaja kulude teistelt menetlusosalistelt sissenõudmise piirmäärad", mis kehtis 1. jaanuarist 2006 kuni 11. septembrini 2008, oli põhiseadusega vastuolus. 4. ja 5. [...] Vt <i>kategooria V, nr 42</i> .	1.01.2009 jõustunud samasisulise normi (TsMS § 175 lg 4) ja Vabariigi Valitsuse 4. septembri 2008. a määruse nr 137 „Lepingulise esindaja kulude teistelt menetlusosalistelt sissenõudmise piirmäärad“ tunnistas Riigikohus sama otsusega põhiseadusvastaseks ja kehtetuks (resolutsiooni p-d 4 ja 5).

49	2.02.2015	<p>3-4-1-33-14 (SHS, toimetulekutoetuse määramine, kutsekooli õpilase eritoetus)</p>	<p>Tunnistada, et sotsiaalhoolekande seaduse § 22² lõige 2 oli kuni 31. detsembrini 2014 kehtinud redaktsioonis põhiseaduse vastane osas, milles see ei võimaldanud toimetulekutoetuse arvestamisel arvata sissetuleku hulgast välja õppetoetuste ja õppelaenu seaduse § 5 lõike 5 alusel õppeasutuse moodustatud eritoetuse fondi vahenditest makstud eritoetust.</p>	<p>Riigikogu võttis 19.11.2014 (s.o põhiseaduslikkuse järelvalve kohtumenetluse ajal) vastu õppetoetuste ja õppelaenu seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse. Seadus jõustus 01.01.2015.</p>
----	-----------	---	---	---